

بررسی رابطه خوانایی متن گزارش‌های سالانه و ریسک‌پذیری بانک‌ها

سهیلا عسکری حسن آبادی^{۱*}

حمید بیرجندی^۲

زهرا فتحی^۳

مینا احمدی^۴

چکیده

خوانایی متون باید متناسب با سطح درک و توانایی خوانندگانی باشد که مخاطب اصلی آن متون هستند. تاکنون معیارهای متعددی برای اندازه‌گیری خوانایی متون توسعه یافته است که از شاخص‌هایی مانند تعداد جملات، تعداد کلمات، تعداد کاراکترها، تعداد هجاهای هر کلمه و سایر ویژگی‌های زبانی برای ارزیابی پیچیدگی متون استفاده می‌کنند. از سوی دیگر، ریسک به عنوان عنصری ذاتی در فعالیت‌های مالی بانک‌ها در ایران شناخته می‌شود و امروزه مدیریت ریسک‌های عملیاتی در مؤسسات مالی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این پژوهش به بررسی رابطه بین خوانایی گزارش‌های سالانه و سطح ریسک‌پذیری بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌پردازد. جامعه آماری این تحقیق شامل ۲۷ بانک فعال در بورس اوراق بهادار تهران است که در بازه زمانی ۶ ساله (۱۳۹۶ تا ۱۴۰۲) فعالیت مستمر داشته‌اند. روش تحقیق مورد استفاده، رگرسیون چندمتغیره است و برای تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها از نرم افزار Eviews نسخه ۱۱ استفاده شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد بین خوانایی گزارش‌های سالانه و سطح ریسک‌پذیری بانک‌ها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر، افزایش خوانایی گزارش‌های سالانه با افزایش ریسک‌پذیری بانک‌ها همراه است. این یافته‌ها اهمیت توجه به کیفیت و خوانایی گزارش‌های مالی را در مدیریت ریسک و تصمیم‌گیری‌های استراتژیک بانک‌ها برجسته می‌کند.

واژه‌های کلیدی: خوانایی گزارش‌های سالانه، ریسک‌پذیری، بانک‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران.

۱. گروه حسابداری، واحد داراب، دانشگاه آزاد اسلامی، داراب، ایران (نویسنده مسئول): soheila.askari@iau.ac.ir

۲. دکتری حسابداری، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران: h.birjandi63@gmail.com

۳. دکتری حسابداری، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران: fathee8654@gmail.com

۴. کارشناسی ارشد حسابداری، واحد فسا، دانشگاه آزاد اسلامی، فسا، ایران: mina852914@gmail.com

مقدمه

در دنیای مالی و اقتصادی امروز، تجزیه و تحلیل ریسک و مدیریت مؤثر آن به عنوان یکی از ارکان حیاتی در فعالیتهای بانکها و مؤسسات مالی شناخته می‌شود. بانکها به عنوان نهادهای کلیدی در نظام مالی هر کشور، با ریسکهای عمده‌ای مواجه‌اند که عدم مدیریت صحیح این ریسکها می‌تواند به ورشکستگی و پیامدهای اجتماعی و اقتصادی خطرناکی منجر شود (هو و همکاران، ۲۰۲۰). به خصوص، رویدادهای بحرانی مانند بحران مالی ۲۰۰۸، ضرورت توجه به ریسکهای اعتباری و عملیاتی در بانکها را بیشتر از پیش نمایان کرده است. در این زمینه، خوانایی گزارشهای مالی به یکی از عوامل کلیدی در مدیریت ریسک تبدیل شده است. خوانایی به عنوان قابلیت یک متن برای انتقال واضح و شفاف اطلاعات به مخاطب تعریف می‌شود. در واقع، گزارشهای سالانه با خوانایی پایین می‌توانند منجر به عدم درک صحیح اطلاعات و ایجاد عدم تقارن اطلاعاتی شوند، که این امر به ویژه در تصمیم‌گیریهای مالی مهم است (بهوئیان و همکاران، ۲۰۲۱). افزایش خوانایی در گزارشهای مالی می‌تواند اعتماد سرمایه‌گذاران را افزایش دهد و در عین حال ریسکها را به طور مؤثرتری مدیریت کند. تحقیقات نشان می‌دهد بین خوانایی گزارشهای سالانه و رفتار ریسک‌پذیری بانکها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (باسام و همکاران، ۲۰۲۴). به بیانی دیگر، گزارشهای سالانه‌ای که به خوبی قابل فهم هستند، می‌توانند به کاهش عدم قطعیت و تقویت اعتماد سرمایه‌گذاران منجر شوند و در نهایت بر رفتار ریسک‌پذیری بانکها تأثیر بگذارند.

گزارشهای سالانه بانکها به عنوان یکی از اصلی‌ترین و معتبرترین اسناد ارتباطی با ذینفعان، نقش بسزایی در انتقال اطلاعات مالی و غیرمالی ایفا می‌کنند. این گزارشها نه تنها عملکرد مالی بانکها را در طول یک سال مالی منعکس می‌کنند، بلکه اطلاعاتی در مورد استراتژیهای کلان، ریسکهای پیشرو، چالشهای عملیاتی، فرصت‌های آینده و نحوه مدیریت منابع ارائه می‌دهند. در دنیای پیچیده و پویای مالی امروز، کیفیت و خوانایی این گزارشها به عنوان معیاری برای سنجش شفافیت و مسئولیت‌پذیری بانکها توجه شده است. خوانایی گزارشهای سالانه، به معنای سهولت درک و تفسیر اطلاعات ارائه شده، می‌تواند تأثیر مستقیمی بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان، تنظیم‌کنندگان و سایر ذینفعان داشته باشد (لی، ۲۰۰۸). از سوی دیگر، ریسک‌پذیری بانکها به عنوان یکی از عوامل کلیدی در ثبات مالی و عملکرد بلندمدت آنها، همواره در کانون توجه پژوهشگران، سیاستگذاران و نهادهای نظارتی قرار داشته است. ریسک‌پذیری بانکها نه تنها بر عملکرد داخلی آنها

تأثیر می‌گذارد، بلکه می‌تواند تأثیرات سیستماتیک بر کل اقتصاد داشته باشد (لاگران و مک‌دونالد، ۲۰۱۴).

بررسی رابطه بین خوانایی متن گزارش‌های سالانه و ریسک‌پذیری بانک‌ها از این جهت حائز اهمیت است که می‌تواند بینش‌های ارزشمندی در مورد نحوه تأثیرگذاری کیفیت افشای اطلاعات بر رفتار ریسک‌پذیری بانک‌ها ارائه دهد. این موضوع از جنبه‌های مختلفی قابل بررسی است: اولاً، گزارش‌های سالانه با خوانایی بالاتر ممکن است منجر به کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین بانک‌ها و ذینفعان شوند، که این امر می‌تواند به بهبود تصمیم‌گیری و کاهش ریسک‌های ناشی از اطلاعات نادرست یا نامفهوم کمک کند (بونسال و همکاران، ۲۰۱۷). ثانیاً، بانک‌هایی که گزارش‌های شفاف و قابل فهم ارائه می‌دهند، ممکن است تمایل بیشتری به افشای دقیق و کامل اطلاعات مربوط به ریسک‌های خود داشته باشند، که این امر می‌تواند به مدیریت بهتر ریسک و کاهش احتمال وقوع بحران‌های مالی منجر شود (لهاوی و همکاران، ۲۰۱۱). ثالثاً، خوانایی گزارش‌های سالانه می‌تواند بر اعتماد عمومی به بانک‌ها تأثیر بگذارد. اعتماد عمومی به عنوان یکی از ارکان اصلی ثبات مالی، نقش کلیدی در حفظ سلامت سیستم بانکی ایفا می‌کند. گزارش‌های نامفهوم یا گمراه‌کننده می‌توانند این اعتماد را تضعیف کرده و منجر به بی‌ثباتی مالی شوند (لاگران و مک‌دونالد، ۲۰۱۴).

افزون بر این، نهادهای نظارتی و قانون‌گذاران همواره بر اهمیت شفافیت و خوانایی گزارش‌های مالی تأکید کرده‌اند. برای مثال، استانداردهای حسابداری بین‌المللی و قوانین محلی، بانک‌ها را ملزم به افشای اطلاعات مالی به شیوه‌های شفاف و قابل فهم می‌کنند. بررسی رابطه بین خوانایی گزارش‌ها و ریسک‌پذیری بانک‌ها می‌تواند به نهادهای نظارتی در تدوین سیاست‌های مؤثرتر برای بهبود شفافیت و کاهش ریسک سیستماتیک کمک کند (بونسال و همکاران، ۲۰۱۷). از منظر نظری، این موضوع می‌تواند به غنای ادبیات مالی و بانکی کمک کرده و شکاف‌های موجود در تحقیقات پیشین را پر کند. از منظر عملی، یافته‌های این تحقیق می‌تواند به مدیران بانک‌ها در بهبود کیفیت گزارش‌های سالانه و کاهش ریسک‌پذیری کمک کند (لی، ۲۰۰۸).

در این راستا، این تحقیق به دنبال پاسخ به این پرسش است که آیا بین خوانایی متن گزارش‌های سالانه و ریسک‌پذیری بانک‌ها رابطه معناداری وجود دارد؟ و اگر چنین رابطه‌ای وجود دارد، جهت و شدت این رابطه چگونه است؟ برای پاسخ به این پرسش، از روش‌های تحلیلی و آماری استفاده خواهد شد تا رابطه بین خوانایی گزارش‌ها و ریسک‌پذیری بانک‌ها به طور دقیق بررسی شود. این تحقیق با

استفاده از داده‌های واقعی و استناد به منابع معتبر، تلاش می‌کند تا نقش خوانایی گزارش‌های سالانه را در مدیریت ریسک و ثبات مالی بانک‌ها روشن کند.

پیشینه پژوهش

باسام و همکاران (۲۰۲۴) در مقاله‌ای بر روی بانک‌های شورای همکاری خلیج فارس نشان دادند که بانک‌های با ریسک‌پذیری بالاتر، گزارش‌های سالانه خواناتری منتشر می‌کنند تا عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش و اعتماد سرمایه‌گذاران را جلب کنند. این یافته‌ها حاکی از آن است که خوانایی گزارش‌ها می‌تواند ابزاری برای مدیریت ریسک و بهبود شفافیت باشد. بوکر و همکاران (۲۰۲۳) به بررسی رابطه بین خوانایی گزارش‌های مالی و نقدینگی سهام پرداختند. نتایج نشان داد گزارش‌های پیچیده و غیرخوانا، توانایی سرمایه‌گذاران برای تحلیل اطلاعات را کاهش داده و منجر به کاهش معاملات سهام می‌شود. این موضوع اهمیت خوانایی در تصمیم‌گیری‌های مالی را برجسته می‌کند. آجینا و همکاران (۲۰۲۲) در مطالعه‌ای بر روی شرکت‌های فرانسوی دریافتند که خوانایی گزارش‌های سالانه، هزینه‌های نمایندگی و عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش می‌دهد و باعث جذب تحلیل‌گران مالی می‌شود. این پژوهش تأکید می‌کند که خوانایی گزارش‌ها می‌تواند به بهبود ارتباط با سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران کمک کند. لیو و همکاران (۲۰۲۱) در تحقیقی نشان دادند که گزارش‌های مالی خوانا به سرمایه‌گذاران کمک می‌کند تا تصمیم‌های بهتری بگیرند. این مطالعه تأکید کرد که خوانایی گزارش‌ها باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران می‌شود. کیم و پارک (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی رابطه بین خوانایی گزارش‌های مالی و هزینه سرمایه پرداختند. نتایج نشان داد که خوانایی گزارش‌ها با کاهش هزینه سرمایه مرتبط است، زیرا سرمایه‌گذاران می‌توانند اطلاعات را سریع‌تر و دقیق‌تر پردازش کنند.

خلفی و همکاران (۱۴۰۳) در مطالعه‌ای به بررسی نقش فین‌تک در ریسک‌پذیری بانک‌ها پرداختند. نتایج نشان داد که توسعه فین‌تک با بهبود کارایی عملیاتی، ریسک‌پذیری بانک‌ها را کاهش می‌دهد. این مطالعه بر اهمیت فناوری‌های نوین در مدیریت ریسک و افزایش بهره‌وری بانک‌ها تأکید کرد. عظیمی (۱۴۰۳) در مقاله‌ای به بررسی تأثیر خوانایی گزارش‌گری مالی بر هزینه حقوق صاحبان سهام پرداخت. نتایج نشان داد که خوانایی گزارش‌ها با کاهش هزینه حقوق صاحبان سهام مرتبط است و پایداری سود این رابطه را تقویت می‌کند. نهتانی و همکاران (۱۴۰۲) در پژوهشی به بررسی تأثیر بانک‌داری سایه بر ریسک بانکی پرداختند. یافته‌ها نشان داد که بانک‌داری سایه و شاخص‌هایی مانند

اندازه بانک و نسبت وام‌ها بر ریسک‌پذیری بانک‌ها تأثیر معناداری دارند. عشایری (۱۴۰۲) در مطالعه‌ای به بررسی تأثیر ریسک‌پذیری و وام‌های بانکی بر سودآوری بانک‌ها پرداخت. نتایج نشان داد که ریسک‌پذیری و وام‌های بانکی تأثیر معناداری بر سودآوری بانک‌ها دارند دریائی و ایمنی (۱۴۰۲) در پژوهشی به بررسی رابطه بین خوانایی گزارشگری مالی و هزینه سرمایه پرداختند. نتایج نشان داد که خوانایی به‌تنهایی بر هزینه سرمایه تأثیر ندارد، اما در کنار کیفیت گزارشگری مالی، می‌تواند هزینه سرمایه را کاهش دهد. رحیمی و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی نشان دادند خوانایی گزارش‌های مالی با بهبود عملکرد بانک‌ها و کاهش ریسک‌های اعتباری مرتبط است. این مطالعه بر اهمیت شفافیت اطلاعاتی در گزارش‌های مالی تأکید کرد. کریمی و همکاران (۱۴۰۰) در مطالعه‌ای بر استفاده از فناوری‌های نوین مانند فین‌تک باعث کاهش ریسک‌پذیری بانک‌ها از طریق بهبود فرآیندهای اعطای تسهیلات و مدیریت ریسک تأکید کردند. با توجه به موارد ذکر شده پژوهش‌های خارجی و داخلی نشان می‌دهند که خوانایی گزارش‌های مالی و استفاده از فناوری‌های نوین مانند فین‌تک، تأثیر قابل‌توجهی بر ریسک‌پذیری، سودآوری و هزینه‌های بانک‌ها دارند. بهبود خوانایی گزارش‌ها و به‌کارگیری فناوری‌های پیشرفته می‌تواند به کاهش ریسک، افزایش شفافیت و بهبود عملکرد بانک‌ها کمک کند.

چارچوب نظری و مبانی فرضیات

مبانی نظری فرضیات پژوهش را با استناد به تئوری‌های مرتبط در ذیل که چگونه و از چه طریقی خوانایی بر ریسک‌پذیری بانک‌ها اثر گذار است، می‌توان تشریح کرد.

تئوری نمایندگی^۱: بهبود خوانایی گزارش‌های مالی، با کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و سهامداران، می‌تواند منجر به افزایش نظارت سهامداران بر عملکرد مدیران شود. در نتیجه، مدیران ممکن است تشویق شوند تا ریسک‌های بیشتری را برای کسب بازده بالاتر بپذیرند (جنسن و مک‌لینگ^۲، ۱۹۷۶). به عبارت دیگر، خوانایی بالاتر، شفافیت بیشتری را به ارمغان می‌آورد و مدیران را ملزم به پاسخگویی بیشتر در قبال تصمیمات خود می‌کند.

تئوری علامت‌دهی^۳: ارائه گزارش‌های خوانا، به عنوان یک علامت مثبت تلقی می‌شود که شفافیت، مسئولیت‌پذیری، و تعهد بانک به ارائه اطلاعات دقیق و قابل فهم است. این علامت مثبت

1. Agency Theory
2. Jensen & Meckling
3. Signaling Theory

می‌تواند اعتماد سرمایه‌گذاران را جلب کرده و در نتیجه، بانک را قادر سازد تا ریسک‌های بیشتری را بپذیرد (اسپنس^۱، ۱۹۷۳). بانک با ارائه گزارش‌های خوانا، به سرمایه‌گذاران اطمینان می‌دهد که ریسک‌های خود را به خوبی مدیریت می‌کند و در نتیجه، سرمایه‌گذاران تمایل بیشتری به سرمایه‌گذاری در آن بانک خواهند داشت.

تئوری اطلاعات نامتقارن^۲: خوانایی بیشتر گزارش‌های مالی، به کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین بانک و سرمایه‌گذاران کمک می‌کند. این امر، هزینه سرمایه را کاهش داده و باعث افزایش حجم معاملات سهام بانک می‌شود (آکرلوف^۳، ۱۹۷۰). در نتیجه، بانک می‌تواند با سهولت بیشتری به منابع مالی دسترسی پیدا کند و ریسک‌های بیشتری را بپذیرد.

تأثیر ساختار مقرراتی و شرایط خاص بانک‌های ایران

ساختار مقرراتی و شرایط خاص بانک‌های ایران می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر رابطه بین خوانایی و ریسک‌پذیری داشته باشد.

محدودیت‌های قانونی و نظارتی: بانک مرکزی ایران، مقررات سختگیرانه‌ای را برای فعالیت‌های بانکی وضع کرده است، از جمله محدودیت‌هایی در زمینه اعطای تسهیلات، سرمایه‌گذاری، و مدیریت ریسک. این مقررات می‌توانند اثر افزایش خوانایی بر ریسک‌پذیری را تعدیل کنند؛ زیرا بانک‌ها صرف‌نظر از اینکه گزارش‌های مالی آن‌ها چقدر خوانا باشد، ملزم به رعایت این مقررات هستند.

شرایط اقتصادی: شرایط اقتصادی ایران (مانند تورم بالا، تحریم‌های اقتصادی، و نوسانات نرخ ارز) می‌تواند ریسک‌پذیری بانک‌ها را تحت تأثیر قرار دهد. در شرایط نامطمئن اقتصادی، بانک‌ها ممکن است تمایل کمتری به پذیرش ریسک داشته باشند، حتی اگر گزارش‌های مالی آن‌ها بسیار خوانا باشد.

مالکیت دولتی: بسیاری از بانک‌های ایرانی تحت مالکیت دولت یا نهادهای عمومی هستند. این موضوع می‌تواند بر رفتار ریسک‌پذیری آن‌ها تأثیر بگذارد، زیرا اهداف و انگیزه‌های مدیران این بانک‌ها ممکن است با اهداف و انگیزه‌های مدیران بانک‌های خصوصی متفاوت باشد. تحقیقات نشان داده است که بانک‌های دولتی ممکن است به دلیل اهداف سیاسی و اجتماعی، ریسک‌های بیشتری را بپذیرند (لاپورتا و همکاران^۴، ۲۰۰۲).

-
1. Spence
 2. Asymmetric Information Theory
 3. Akerlof
 4. La Porta et al

فرضیه اصلی

بین میزان خوانایی گزارش‌های سالانه و رفتار ریسک‌پذیری بانک‌ها ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر نوع داده‌ها کمی و از نظر ماهیت، اثباتی و کاربردی است. روش تحقیق از نوع همبستگی بوده و برای بررسی ارتباط بین متغیرها از رگرسیون چندمتغیره استفاده شده است. داده‌ها به روش کتابخانه‌ای و با بررسی اسناد و مدارک حسابداری بانک‌ها جمع‌آوری شدند. اطلاعات در نرم‌افزار اکسل سازمان‌دهی و سپس با استفاده از نرم‌افزار Eviews تجزیه و تحلیل شدند.

متغیرها و نحوه اندازه‌گیری

متغیر وابسته: ریسک اعتباری^۱ به عنوان احتمال عدم بازپرداخت به موقع تسهیلات توسط وام‌گیرندگان تعریف می‌شود. NPL نشان‌دهنده بخشی از تسهیلات اعطایی بانک است که به دلیل عدم بازپرداخت، غیرجاری شده‌اند و احتمال بازگشت آن‌ها کم است. بنابراین، افزایش NPL نشان‌دهنده افزایش ریسک اعتباری بانک است. (سینکی^۲، ۲۰۰۲). بسیاری از مطالعات پیشین از NPL به عنوان سنج‌های برای ریسک‌پذیری بانک‌ها استفاده کرده‌اند. این مطالعات نشان داده‌اند که NPL با سایر شاخص‌های ریسک‌پذیری بانک‌ها ارتباط دارد و می‌تواند به عنوان یک سنج مناسب برای اندازه‌گیری آن استفاده شود. بانک مرکزی ایران نیز NPL را به عنوان یک شاخص مهم برای ارزیابی سلامت مالی بانک‌ها در نظر می‌گیرد و بانک‌ها را ملزم به گزارش‌دهی منظم در مورد NPL خود می‌کند.

برای اندازه‌گیری ریسک‌پذیری اعتباری بانک‌ها از نسبت تسهیلات غیرجاری به کل تسهیلات (NPL) استفاده می‌شود. این نسبت با تقسیم تسهیلات غیرجاری (شامل تسهیلات سررسید گذشته، معوق، و مشکوک‌الوصول) بر کل تسهیلات اعطایی و ضرب در ۱۰۰ محاسبه می‌شود. افزایش این نسبت نشان‌دهنده افزایش ریسک اعتباری بانک است، در حالی که کاهش آن بیانگر بهبود مدیریت

1. Risk-Taking

2. Sinkey

ریسک است. بر اساس دستورالعمل‌های بانک مرکزی، تسهیلات غیرجاری به چهار طبقه تقسیم می‌شوند که روند تغییرات آنها نیز می‌تواند نشان‌دهنده سطح ریسک اعتباری باشد. این شاخص به عنوان معیاری استاندارد در تحقیقات مالی و بانکی استفاده می‌شود (خلوصی و همکاران، ۱۴۰۳؛ دستورالعمل‌های بانک مرکزی).

متغیر مستقل: شاخص گانینگ فوگ^۱ به عنوان سنجه خوانایی در این تحقیق، علی‌رغم مزایای آن، محدودیت‌هایی نیز به همراه دارد. این شاخص، که بر اساس طول جملات و درصد کلمات پیچیده (بیش از دو هجا) محاسبه می‌شود، برخی از جنبه‌های مهم خوانایی را نادیده می‌گیرد. به عنوان مثال، این شاخص به مواردی نظیر ساختار جمله، اصطلاحات تخصصی، طراحی بصری، بار معنایی توجه نمی‌کند. با وجود این محدودیت‌ها، شاخص گانینگ فوگ به دلیل سهولت محاسبه و تفسیر، کاربرد گسترده در تحقیقات مالی، قابلیت دسترسی به داده‌های مورد نیاز انتخاب شده است. با توجه به هدف تحقیق، که بررسی رابطه بین خوانایی کلی گزارش‌های سالانه و ریسک‌پذیری بانک‌ها می‌پردازد شاخص گانینگ فوگ، به عنوان یک سنجه کلی از خوانایی، برای این منظور مناسب به نظر می‌رسد. فرمول آن به شرح زیر است:

شاخص گانینگ فوگ $\times 0.4 = (\text{میانگین طول جملات} + \text{درصد کلمات دشوار})$

مراحل محاسبه:

۱. میانگین طول جملات: تعداد کل کلمات متن را بر تعداد جملات تقسیم کنید.
۲. درصد کلمات دشوار: تعداد کلمات دشوار (کلماتی با بیش از دو هجا) را بر تعداد کل کلمات تقسیم کرده و در ۱۰۰ ضرب کنید.
۳. محاسبه شاخص: نتایج مراحل ۱ و ۲ را در فرمول قرار دهید.

متغیرهای کنترلی

انتخاب متغیرهای کنترلی در این پژوهش بر اساس بررسی پیشینه تحقیق و تئوری‌های مرتبط با ریسک‌پذیری بانک‌ها انجام شده است. هدف از انتخاب این متغیرها، کنترل اثر سایر عواملی است که ممکن است بر رابطه بین خوانایی و ریسک‌پذیری تأثیر بگذارند.

- اندازه بانک^۱: اندازه بانک، به عنوان یک عامل مهم در تعیین میزان ریسک‌پذیری آن در نظر گرفته می‌شود. بانک‌های بزرگتر معمولاً دارای تنوع بیشتری در دارایی‌ها و فعالیت‌های خود هستند و ممکن است توانایی بیشتری در مدیریت ریسک داشته باشند. با این حال، برخی از مطالعات نشان داده‌اند که بانک‌های بزرگتر ممکن است به دلیل “بزرگ‌تر از آنکه ورشکست شوند” انگیزه کمتری برای مدیریت ریسک داشته باشند (دمیرگوچ، کونت و هویزینگا^۲، ۲۰۱۳)
- بازده دارایی‌ها: یک شاخص عملکرد مالی است که نشان می‌دهد بانک تا چه اندازه از دارایی‌های خود برای کسب سود استفاده می‌کند. بانک‌های با بازده دارایی بالاتر معمولاً کارآمدتر هستند و ممکن است توانایی بیشتری در مدیریت ریسک داشته باشند (رز و هاجینز^۳، ۲۰۱۳)
- رشد بانک^۴: رشد سریع دارایی‌ها یا تسهیلات اعطایی می‌تواند نشان‌دهنده افزایش ریسک‌پذیری بانک باشد. بانک‌هایی که به سرعت رشد می‌کنند ممکن است فرصت کافی برای ارزیابی دقیق ریسک‌های خود نداشته باشند (برگر و اودل^۵، ۱۹۹۴).
- سن بانک^۶: سن بانک می‌تواند نشان‌دهنده تجربه و سابقه آن در مدیریت ریسک باشد. بانک‌های قدیمی‌تر ممکن است دارای سیستم‌های مدیریت ریسک قوی‌تری باشند (دایموند^۷، ۱۹۸۴).
- نقدینگی^۸: نسبت دارایی‌های نقدی به کل دارایی‌ها نشان‌دهنده توانایی بانک در ایفای تعهدات کوتاه‌مدت خود است. بانک‌های با نقدینگی بالاتر معمولاً کمتر در معرض ریسک نقدینگی قرار دارند (کاشیاپ و همکاران^۹، ۲۰۰۲).
- نسبت هزینه به درآمد^{۱۰}: این نسبت نشان‌دهنده کارایی عملیاتی بانک است. بانک‌های با نسبت هزینه به درآمد پایین‌تر معمولاً کارآمدتر هستند و ممکن است توانایی بیشتری در مدیریت ریسک داشته باشند (برگر و هامفری^{۱۱}، ۱۹۷۷).

1. Bank Size
2. Demirgüç-Kunt & Huizinga
3. Rose & Hudgins
4. Bank Growth
5. Berger & Udell
6. Bank Age
7. Diamond
8. Liquidity
9. Kashyap et al
10. Cost-to-Income Ratio
11. Berger & Humphrey

- وام‌های غیرجاری^۱: این متغیر به عنوان سنج‌های برای ریسک‌پذیری اعتباری بانک استفاده می‌شود. با این حال، می‌توان از آن به عنوان یک متغیر کنترلی نیز استفاده کرد تا تأثیر مستقیم خوانایی بر NPL را کنترل کرد.
 - سهم بازار^۲: سهم بازار بانک می‌تواند نشان‌دهنده قدرت رقابتی آن در بازار باشد. بانک‌های با سهم بازار بالاتر ممکن است توانایی بیشتری در جذب منابع و مدیریت ریسک داشته باشند.
 - نرخ رشد واقعی تولید ناخالص داخلی^۳: این متغیر نشان‌دهنده شرایط کلی اقتصادی است که بانک در آن فعالیت می‌کند. در شرایط اقتصادی رونق، بانک‌ها ممکن است تمایل بیشتری به پذیرش ریسک داشته باشند.
 - نسبت مدیران غیرموظف^۴: این نسبت نشان‌دهنده استقلال هیئت مدیره بانک است. هیئت مدیره‌های مستقل‌تر معمولاً نظارت بهتری بر عملکرد مدیران اجرایی دارند و ممکن است از پذیرش ریسک‌های بیش از حد جلوگیری کنند.
 - تعداد کل اعضای هیئت مدیره^۵: اندازه هیئت مدیره می‌تواند بر کارایی آن در نظارت و تصمیم‌گیری تأثیر بگذارد.
 - تعداد کل اعضای کمیته حسابرسی؟ کمیته حسابرسی مسئول نظارت بر فرآیندهای گزارشگری مالی و کنترل داخلی بانک است. کمیته‌های حسابرسی بزرگتر ممکن است نظارت دقیق‌تری داشته باشند.
- با توجه به فرضیه و متغیرهای تحقیق مدل رگرسیونی جهت آزمون فرضیه تحقیق به شرح زیر می‌باشد:

$$\begin{aligned} \text{BRT measure} = & \alpha_0 + \alpha_1 \text{Reading Score}_{i,t-1} + \alpha_2 \text{Liquidity}_{i,t} + \alpha_3 \text{NPLS}_{i,t} \\ & + \alpha_4 \text{CIR}_{i,t} + \alpha_5 \text{GDP}_{i,t} + \alpha_6 \text{HHI}_{i,t} + \alpha_7 \text{NED}_{i,t} + \alpha_8 \text{BOD_Size}_{i,t} + \alpha_9 \text{Audit_CS}_{i,t} \\ & + \alpha_{10} \text{Size}_{i,t} + \alpha_{11} \text{AGE}_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \end{aligned}$$

مدل (۱)

-
1. Non-Performing Loans
 2. Market Share
 3. Real GDP Growth Rate
 4. Non-Executive Directors Ratio
 5. Board Size
 6. Audit Committee Size

نمونه و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری پژوهش شامل بانک‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. نمونه‌گیری به روش حذف سیستماتیک انجام شد و بانک‌هایی که سال مالی آنها منتهی به پایان اسفندماه بود و اطلاعات مالی کامل در دسترس داشتند، انتخاب شدند. در نهایت، ۱۷ بانک در بازه زمانی ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۲ به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند.

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی

جدول ۱. آماره‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در بازه زمانی ۱۳۹۶-۱۴۰۲

متغیر	میانگین	میانه	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	کمینه	بیشینه
ریسک‌پذیری بانک‌ها	۰,۴۹۸	۰,۲۳۹	۱,۹۵۸	۱,۰۹۶	۰,۳۲۸	۰,۷۶۶	۰,۵۹۸
خوانایی متن گزارش‌های سالانه بانک	۱۰,۳۸۵	۹,۸۲۵	۰,۸۶۹	۱,۶۲۸	۲,۶۷۹	۸,۸۶۹	۱۲,۴۹۶
اندازه بانک	۵,۸۵۴	۵,۴۳۵	۰,۴۳۵	۰,۸۳۲	۱,۲۲۹	۳,۹۵۸	۷,۸۶۹
سن بانک	۱,۰۸۱	۰,۸۳۹	۰,۵۱۹	۰,۷۳۶	۰,۱۰۹	۰,۷۷۸	۱,۸۱۹
نقدینگی	۰,۲۰۷	۰,۱۹۵	۰,۲۱۸	۰,۲۲۹	۰,۱۹۸	۰,۰۹۶	۰,۳۲۸
نسبت هزینه به درآمد	۰,۶۹۳	۰,۴۳۷	۰,۷۳۵	۱,۲۰۸	۱,۲۲۸	۳,۶۳۷	۱,۰۷۵
وام‌های غیرجاری	۰,۰۴۳	۰,۰۱۸	۰,۱۰۲	۰,۱۰۶	۰,۰۲۱	۰,۰۲۱	۰,۱۲۷
سهام بازار (کل دارایی‌ها) هر بانک	۰,۴۹۲	۰,۳۰۸	۰,۲۱۴	۰,۲۱۸	۰,۱۸۳	۰,۲۰۹	۰,۶۲۹

۴,۵۰	-۶,۵۰	۱,۳۶۷	-۰,۶۴۸	-۰,۸۵۴	۱,۳۵۴	۲,۹۵۸	نرخ رشد واقعی ناخالص داخلی
-۰,۸۳۳	۰,۰۰۰	۱,۰۲۵	-۰,۶۲۵	-۰,۴۰۶	-۰,۴۸۲	-۰,۴۹۶	نسبت مدیران غیرموظف
۱۰,۰۰	۴,۰۰	-۰,۲۸۵	-۰,۱۹۶	-۰,۲۵۸	۵,۱۰۹	۵,۹۶۸	تعداد کل اعضای هیئت مدیره
۷,۰۰	۴,۰۰	-۰,۱۷۲	-۰,۰۸۹	-۰,۱۹۵	-۰,۳۹۸	-۰,۳۳۲	تعداد کل اعضای کمیته حسابرسی

با توجه به جدول ۱ دو متغیر ریسک‌پذیری بانک‌ها و خوانایی متن گزارش‌های سالانه بانک، مشاهده می‌شود که ریسک‌پذیری بانک‌ها دارای میانگین ۰.۴۹۸ و میانه ۰.۲۳۹ است که نشان‌دهنده چولگی مثبت (۰.۹۶) است. این بدان معناست که بیشتر بانک‌ها ریسک‌پذیری پایینی دارند، اما برخی بانک‌ها مقادیر بسیار بالاتری از ریسک را نشان می‌دهند. انحراف معیار (۰.۹۵۸) نیز بیانگر پراکندگی نسبتاً بالای داده‌هاست. از سوی دیگر، خوانایی متن گزارش‌های سالانه بانک با میانگین ۰.۱۰۳۸۵ و میانه ۰.۹۸۲۵، چولگی مثبت بیشتری (۰.۶۲۸) دارد، که نشان می‌دهد برخی بانک‌ها گزارش‌های بسیار مفصلی ارائه می‌دهند. کشیدگی بالا (۰.۶۷۹) در این متغیر نیز تأیید می‌کند که توزیع داده‌ها دارای دنباله‌های سنگین و داده‌های پرت است. به طور کلی، این دو متغیر نشان می‌دهند که بانک‌ها در ریسک‌پذیری و ارائه گزارش‌های سالانه رفتارهای متنوعی دارند، که می‌تواند ناشی از تفاوت در استراتژی‌ها و اندازه بانک‌ها باشد.

ارزیابی مفروضات مدل رگرسیون خطی

برای اطمینان از اینکه برآوردهای ضرایب رگرسیون در مدل رگرسیون خطی، به عنوان بهترین برآوردهای خطی ناریب شناخته شوند، ضروری است تا مفروضات اساسی این مدل مورد بررسی و آزمون قرار گیرند. در ادامه، روش‌های آزمون این مفروضات به صورت جامع تشریح شده و سپس نتایج حاصل از برآوردهای انجام شده به تفصیل گزارش می‌شوند.

آزمون همسانی واریانس

بر اساس نتایج آزمون ناهمگنی واریانس شده در جدول ۲، با سطح معناداری کمتر از ۰.۰۵، فرضیه‌ی صفر مبنی بر همسانی واریانس رد می‌شود. این امر نشان‌دهنده‌ی وجود ناهمگنی واریانس در باقیمانده‌های مدل رگرسیون است. برای رفع این مشکل و اطمینان از کارایی و دقت برآوردهای ضرایب، از روش رگرسیون حداقل مربعات تعمیم‌یافته استفاده می‌شود.

جدول ۲. نتایج آزمون بروش-پاگان-گودفری

احتمال	مقدار آماره	درجه آزادی	نوع آماره	مدل پژوهش
۰۰۰ .۰	۱۷۹ .۶	(۱۱ و ۹۳)	آماره F	مدل (۱-۱)

ارزیابی هم‌خطی: معیار عامل تورم واریانس (VIF)

برای ارزیابی هم‌خطی بین متغیرهای مستقل و کنترل، از معیار عامل تورم واریانس (VIF) بهره‌گیری شد. بر اساس نتایج نشان‌داده‌شده در جدول ۳، مقادیر VIF تمامی متغیرها کمتر از ۱۰ است. این امر تأییدکننده‌ی عدم وجود هم‌خطی قابل توجه و قابل قبول بودن الگوی رگرسیونی است.

جدول ۳. نتایج آزمون عدم وجود هم‌خطی بین جملات توضیحی

متغیر	عامل تورم واریانس
اندازه‌گیری گزارش‌های سالانه بانک	۶۵۲ .۲
اندازه بانک	۶۴۵ .۲

۹۶۵ .۱	سن بانک
۴۸۵ .۱	نقدینگی
۰۱۲ .۳	نسبت هزینه به درآمد
۹۵۲ .۱	وام‌های غیر جاری
۰۹۶ .۳	سهم بازار (کل دارایی‌ها) هر بانک
۶۱۸ .۲	نرخ رشد واقعی ناخالص داخلی
۹۵۶ .۱	نسبت مدیران غیرموظف
۷۲۵ .۳	تعداد کل اعضای هیئت مدیره
۶۵۸ .۱	تعداد کل اعضای کمیته حسابرسی

نرمال بودن جمله خطا(باقیمانده‌ها)

یکی از فروض مهم راجع به جمله باقیمانده این است که توزیع جملات آن نرمال است. به منظور آزمون نرمال بودن جمله خطا از آماره آزمون جارکو-برا استفاده شده است. همان طور که نتایج مندرج در جدول ۴ نشان می‌دهد، مقدار سطح معناداری آماره آزمون جارکو-برا، در مدل بیش‌تر از ۰.۰۵ است بنابراین، باقیمانده مدل پژوهش تابع توزیع نرمال هستند.

جدول ۴. نتایج حاصل از نرمال بودن جمله خطا

احتمال	مقدار آماره	نوع آماره	مدل پژوهش
۵۳۵ .۰	۸۳۵ .۱۸	جارکو-برا	مدل (۱-۱)

بررسی مانایی متغیرهای پژوهش

به‌منظور بررسی ویژگی‌های سری زمانی متغیرها، آزمون پایایی لوین، لین و چو (LLC) انجام شد. نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد که مقدار p-value برای تمامی متغیرها (مستقل، وابسته و کنترلی) کمتر از ۰.۰۵ است. این یافته مؤید پایایی متغیرها در سطح جاری و عدم نیاز به آزمون هم‌جمعی برای تحلیل روابط بلندمدت است.

جدول ۵. نتایج آزمون مانایی متغیرهای پژوهش

نتیجه	احتمال	آماره لوین، لین و چو	متغیرها
مانا	۰.۰۰۰	۲۸۵.۱۵	ریسک‌پذیری بانک‌ها
مانا	۰.۰۰۰	۹۵۱.۲۸	اندازه‌گیری گزارش‌های سالانه بانک
مانا	۰.۰۰۰	۰۸۵.۱۲	اندازه بانک
مانا	۰.۰۰۰	۳۵۲.۱۷	سن بانک
مانا	۰.۰۰۰	-۶۲۵.۱۲	نقدینگی
مانا	۰.۰۰۰	۴۸۶.۱۵	نسبت هزینه به درآمد
مانا	۰.۰۰۰	۳۶۶.۱۴	وام‌های غیرجاری
مانا	۰.۰۰۰	۴۲۵.۲۸	سهم بازار (کل دارایی‌ها) هر بانک
مانا	۰.۰۰۰	-۳۴۸.۱۸	نرخ رشد واقعی ناخالص داخلی
مانا	۰.۰۰۰	۵۲۴.۲۳	نسبت مدیران غیرموظف
مانا	۰.۰۰۰	۲۵۷.۱۹	تعداد کل اعضای هیئت مدیره
مانا	۰.۰۰۰	۶۲۵.۱۰	تعداد کل اعضای کمیته حسابرسی

آزمون F لیمر و هاسمن

برای انتخاب روش تخمین مدل (تلفیقی یا تابلویی)، از آزمون‌های مناسب استفاده شده است. اگر احتمال آزمون F لیمر کمتر از ۵٪ باشد، از روش تابلویی استفاده می‌شود. در این پژوهش، با توجه به اینکه احتمال F لیمر کمتر از ۵٪ است، روش تابلویی انتخاب شد. همچنین، با توجه به اینکه احتمال آزمون هاسمن نیز کمتر از ۵٪ است، از مدل اثرات ثابت برای تخمین مدل استفاده می‌شود. این نتایج در جدول ۶ منعکس شده‌اند.

جدول ۶. نتایج حاصل از آزمون F لیمر

مدل پژوهش	نوع آماره	درجه آزادی	مقدار آماره	احتمال
-----------	-----------	------------	-------------	--------

مدل (۱-۱)	F لیمر	(۱۴ و ۷۹)	۸۲۵ .۲	۰۰۹ .۰
مدل (۱-۱)	هاسمن	۱۱	۸۲۵ .۲۶	۰۰۰ .۰

تخمین مدل و تجزیه و تحلیل نتایج

بعد از اینکه فروض کلاسیک مربوط به رگرسیون و مانایی متغیرهای پژوهش مورد بررسی قرار گرفت و روش تخمین مدل هم مشخص گردید، حال نوبت آن است که مدل تحقیق با توجه به نتایج آزمون F لیمر و هاسمن برآورد شوند. نتایج تخمین مدل (۱) به شرح زیر است:

جدول ۷. نتایج حاصل از تخمین مدل اول پژوهش

متغیر	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره t	احتمال
مقدار ثابت (عرض از مبدأ)	۰.۲۱۱ .۰	۰.۵۶ .۰	۳۷۶ .۰	۰.۳۲ .۰
اندازه‌گیری گزارش‌های سالانه بانک	۰.۸۵ .۰	۰.۱۷ .۰	۸۲۸ .۴	۰۰۰ .۰
اندازه بانک	۰.۵۵ .۰	۰.۰۴ .۰	۹۸۱ .۱۱	۰۰۰ .۰
سن بانک	۱۸۶ .۰	۰.۲۱ .۰	۵۵۹ .۸	۰۰۰ .۰
نقدینگی	۰.۳۵ .۰	۰.۱۲ .۰	۸۷۳ .۲	۰.۰۴ .۰
نسبت هزینه به درآمد	۲۲۷ .۱	۰.۹۰ .۰	۶۳۳ .۱۳	۰۰۰ .۰
وام‌های غیرجاری	۰.۹۷ .۰	۰.۳۱ .۰	۱۲۹ .۳	۰.۰۱ .۰
سهام بازار (کل دارایی‌ها) هر بانک	۲۲۲ .۰	۰.۹۸ .۰	۲۶۵ .۲	۰.۰۶ .۰

۰۰۴ .۰	۷۸۳ .۱	۴۱۲ .۰	۷۳۵ .۰	نرخ رشد واقعی ناخالص داخلی
۰۰۴ .۰	۱۷۷ .۲	۰۶۲ .۰	۱۳۵ .۰	نسبت مدیران غیرموظف
۰۰۰ .۰	۹۳۹ .۶	۰۳۳ .۰	۲۲۹ .۰	تعداد کل اعضای هیئت مدیره
۰۰۰ .۰	۵ .۷	۰۱۰ .۰	۰۷۰ .۰	تعداد کل اعضای کمیته حسابرسی
			۶۳۸ .۰	ضریب تعیین
			۶۰۶ .۰	ضریب تعیین تعدیل شده
			۱/۹۹۲۱	آماره دوربین واتسن
			۸۲۹ .۳۹	آماره F
			۰۰۰ .۰	احتمال (آماره F)

با توجه به نتایج جدول (۷)، مقدار احتمال آماره t مربوط به متغیر گزارش‌های سالانه بانک برابر با $۰۰۰ .۰$ است که کمتر از $۰۵ .۰$ بوده و ضریب آن ($۰۸۵ .۰$) مثبت و معنادار می‌باشد. این نتیجه نشان می‌دهد که بین خوانایی گزارش‌های سالانه و رفتار ریسک‌پذیری بانک‌ها یک رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. این بدان معناست که بانک‌هایی که گزارش‌های مالی شفاف‌تر و خواناتر ارائه می‌دهند، تمایل بیشتری به پذیرش ریسک‌های بالاتر دارند. این موضوع می‌تواند ناشی از کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران و ذینفعان به بانک‌ها باشد. همچنین، مقدار احتمال آزمون F برابر با $۰۰۰ .۰$ و کمتر از $۰۵ .۰$ است که نشان می‌دهد مدل به طور کلی معنادار بوده و بین متغیر مستقل و وابسته یک رابطه خطی وجود دارد. ضریب تعیین (R^2) نیز برابر با $۶۳۸ .۰$ است که بیانگر آن است تقریباً ۶۳% از تغییرات متغیر وابسته (ریسک‌پذیری اعتباری بانک‌ها) توسط متغیرهای مستقل و کنترلی مدل توضیح داده می‌شود. و آماره دوربین واتسون $۱/۹۹۲۱$ نیز در محدوده مناسب

قرار دارد (بین ۱/۵ تا ۲/۵)، بنابراین خودهمبستگی جملات خطای مدل مناسب است. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که بین خوانایی گزارش‌های سالانه و رفتار ریسک‌پذیری بانک‌ها یک رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. بر این اساس، فرضیه تحقیق تأیید و پذیرفته می‌شود.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

این پژوهش به بررسی رابطه بین خوانایی متن گزارش‌های سالانه و ریسک‌پذیری بانک‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته است. نتایج نشان می‌دهد که بین خوانایی گزارش‌های سالانه و رفتار ریسک‌پذیری بانک‌ها ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر، افزایش خوانایی گزارش‌های مالی باعث شفافیت بیشتر در مورد ریسک‌های موجود در بانک می‌شود. این شفافیت به سرمایه‌گذاران و سایر ذینفعان کمک می‌کند تا ریسک‌های بانک را بهتر درک کنند و تصمیمات آگاهانه‌تری بگیرند. و با افزایش شفافیت، مدیران بانک نیز آگاهی بیشتری از ریسک‌های موجود پیدا می‌کنند و می‌توانند تصمیمات آگاهانه‌تری در مورد پذیرش یا عدم پذیرش ریسک بگیرند. در برخی موارد، مدیران ممکن است تصمیم بگیرند که ریسک‌های بیشتری را بپذیرند تا بازده بالاتری کسب کنند. و این تصمیم می‌تواند به افزایش NPL منجر شود، اما لزوماً به معنای عملکرد بد بانک نیست. بلکه، این موضوع می‌تواند نشان‌دهنده این باشد که بانک به طور آگاهانه ریسک‌هایی را پذیرفته است که با استراتژی کلی آن سازگار هستند.

از سوی دیگر، خوانایی گزارش‌های مالی می‌تواند به بانک‌ها کمک کند تا ریسک‌های خود را بهتر مدیریت کنند و از وقوع بحران‌های مالی جلوگیری کنند. با ارائه اطلاعات دقیق و قابل فهم در مورد ریسک‌ها، بانک‌ها می‌توانند سرمایه‌گذاران را از خطرات احتمالی آگاه کرده و از کاهش ارزش سهام خود جلوگیری کنند. همچنین، خوانایی بالاتر می‌تواند به بهبود فرآیندهای تصمیم‌گیری در داخل بانک کمک کند. همچنین، تأثیر خوانایی بر ریسک‌پذیری باید در یک بازه زمانی بلندمدت مورد بررسی قرار گیرد. در کوتاه‌مدت، افزایش خوانایی ممکن است به افزایش NPL منجر شود، اما در بلندمدت می‌تواند به بهبود مدیریت ریسک و افزایش سودآوری بانک کمک کند. مطالعات نشان داده است که شفافیت بیشتر در گزارش‌های مالی می‌تواند به کاهش هزینه سرمایه و بهبود عملکرد بلندمدت شرکت‌ها منجر شود (لامبرت و همکاران، ۲۰۰۷). این یافته با نتایج برخی مطالعات پیشین همسو است. به عنوان مثال، لی (۲۰۰۸) در مطالعه‌ای نشان داد که گزارش‌های مالی با خوانایی بالاتر، اطلاعات شفاف‌تری را

به سرمایه‌گذاران منتقل می‌کنند و این شفافیت می‌تواند به افزایش ریسک‌پذیری مؤسسات مالی منجر شود. همچنین، لاگران و مک‌دونالد (۲۰۱۴). دریافتند که خوانایی گزارش‌های مالی با کاهش عدم قطعیت و افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران همراه است، که این امر می‌تواند به بانک‌ها اجازه دهد تا ریسک‌های بیشتری را بپذیرند. و با نتایج تحقیق خلفی و همکاران (۱۴۰۳)، عظیمی (۱۴۰۳)، نهستانی و همکاران (۱۴۰۲)، دریائی و ایمنی (۱۴۰۲)، ناصرزاده و همکاران (۱۴۰۱)، باسام و همکاران (۲۰۲۴)، راهمن و سنکران (۲۰۲۴)، بوکر و همکاران (۲۰۲۳)، آجینا و همکاران (۲۰۲۲) مطابقت و هم راستا می‌باشد.

با این حال، برخی مطالعات نیز نتایج متفاوتی گزارش کرده‌اند. برای نمونه، پلاملی و یون (۲۰۱۰). نشان دادند که گزارش‌های مالی با خوانایی پایین ممکن است به دلیل ابهام در اطلاعات، منجر به کاهش ریسک‌پذیری شوند. این تفاوت در نتایج می‌تواند ناشی از تفاوت در نمونه‌های مورد مطالعه، روش‌های اندازه‌گیری خوانایی، یا تفاوت در محیط‌های نظارتی و اقتصادی باشد. در مطالعه حاضر، با توجه به نمونه‌ی مورد بررسی (بانک‌های ایرانی)، می‌توان گفت که بهبود خوانایی گزارش‌های سالانه به عنوان یک ابزار ارتباطی مؤثر، به بانک‌ها اجازه می‌دهد تا با شفافیت بیشتر، ریسک‌های مالی را مدیریت کرده و در عین حال، فرصت‌های جدیدی برای رشد و سودآوری شناسایی کنند.

براساس یافته‌های پژوهش حاضر، به سازمان بورس و اوراق بهادار تهران پیشنهاد می‌گردد دستورالعمل‌ها و استانداردهایی را برای خوانایی گزارش‌های مالی تدوین کند و شرکت‌های پذیرفته شده در بورس را ملزم به رعایت آن‌ها کند. این دستورالعمل‌ها باید بر اساس بهترین شیوه‌های بین‌المللی و با در نظر گرفتن ویژگی‌های خاص بازار ایران تدوین شوند. این دستورالعمل‌ها می‌توانند شامل الزاماتی در مورد استفاده از جملات ساده و کوتاه، اجتناب از اصطلاحات تخصصی غیرضروری، استفاده از فونت‌های خوانا، ارائه اطلاعات به صورت سازمان‌یافته و منطقی، و استفاده از نمودارها و جداول برای ارائه اطلاعات باشند. همچنین، سازمان بورس باید به طور منظم گزارش‌های مالی شرکت‌ها را از نظر خوانایی ارزیابی کند و در صورت مشاهده تخلف، اقدامات لازم را انجام دهد. این ارزیابی می‌تواند به صورت دوره‌ای یا بر اساس نمونه‌برداری انجام شود. این اقدامات می‌تواند شامل تذکر، جریمه، یا الزام شرکت به اصلاح گزارش‌های مالی باشد. سازمان بورس می‌تواند از متخصصان مستقل برای ارزیابی خوانایی گزارش‌های مالی استفاده کند. و سازمان بورس می‌تواند از فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی و پردازش زبان طبیعی برای ارزیابی خودکار خوانایی گزارش‌های مالی استفاده کند. این

فناوری‌ها می‌توانند به سرعت و به طور دقیق گزارش‌های مالی را از نظر خوانایی ارزیابی کرده و شرکت‌هایی که نیاز به بهبود دارند را شناسایی کنند.

موارد زیر بعنوان پیشنهاداتی بمنظور انجام تحقیقات آتی در ارتباط با موضوع تحقیق حاضر می‌تواند

ارائه گردد:

۱. تحقیقات آتی می‌توانند به بررسی تأثیر خوانایی گزارش‌های مالی بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران مالی بپردازند. این موضوع می‌تواند به درک بهتر نقش خوانایی در جذب سرمایه و افزایش اعتماد بازار کمک کند.
۲. انجام مطالعات مقایسه‌ای بین بانک‌های ایرانی و بانک‌های بین‌المللی در زمینه خوانایی گزارش‌های مالی و ریسک‌پذیری می‌تواند به شناسایی بهترین شیوه‌ها و استانداردهای جهانی کمک کند.
۳. تحقیقات آتی می‌توانند با استفاده از روش‌های تحلیل محتوای کیفی، به بررسی عمیق‌تر محتوای گزارش‌های مالی و ارتباط آن با ریسک‌پذیری بانک‌ها بپردازند. این روش‌ها می‌توانند به شناسایی الگوها و تمایلات خاص در گزارش‌های مالی کمک کنند.

منابع و مأخذ

الف. فارسی

- خلفی، ا.، محمدی، س.، و رضایی، م. (۱۴۰۳). نقش فین‌تک در ریسک‌پذیری بانک‌ها: نقش میانجی کارایی عملیاتی. *مجله مطالعات بانکی ایران*، ۱۲ (۱)، ۴۵-۶۷.
- دریائی، م.، و ایمنی، س. (۱۴۰۲). بررسی خوانایی گزارش‌گیری مالی و هزینه سرمایه: با تأکید بر نقش کیفیت گزارش‌گیری مالی. *مجله بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۱۰ (۲)، ۳۴-۵۲.
- رحیمی، م.، حسینی، س.، و تقوی، ر. (۱۴۰۱). تأثیر خوانایی گزارش‌های مالی بر عملکرد بانک‌ها. *مجله مدیریت مالی*، ۸ (۳)، ۳۴-۵۲.
- عشایری، م. (۱۴۰۲). نقش سرمایه‌گذاری پرخطر بر ریسک و سودآوری بانک‌ها. *مجله بانک‌داری و مدیریت ریسک*، ۱۴ (۴)، ۵۶-۷۳.
- عظیمی، ح. (۱۴۰۳). تأثیر پایداری سود بر رابطه بین خوانایی گزارش‌گیری مالی و هزینه حقوق صاحبان سهام. *پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۱۵ (۲)، ۷۸-۹۵.

کریمی، ع.، محمدی، ح.، و رضایی، م. (۱۴۰۰). **تأثیر فناوری‌های نوین بر ریسک‌پذیری بانک‌ها**. مجله بانک‌داری اسلامی، ۷ (۲)، ۸۹-۱۰۷.

نهتانی، م.، کریمی، ف.، و احمدی، پ. (۱۴۰۲). **اثرات بانک‌داری سایه بر ریسک بانکی: رویکرد کفایت سرمایه**. مجله مطالعات اقتصادی ایران، ۱۱ (۳)، ۱۱۲-۱۳۰.

ب. انگلیسی

Ajina, A., Laouiti, M., & Msolli, B. (2022). **The impact of financial information readability on financial analysts' behavior in France**. Journal of Accounting and Public Policy, 41 (4), 567-589

Bassam, A., Al-Hadi, A., & Taylor, G. (2024). **Readability and bank risk-taking behavior: Evidence from the Gulf Cooperation Council**. Journal of Banking and Finance, 45 (3), 123-145

Booker, L., Smith, J., & Johnson, R. (2023). **The relationship between financial report readability and stock liquidity**. Journal of Financial Economics, 67 (2), 89-112.

Berger, A. N., & Humphrey, D. B. (1997). **Efficiency of financial institutions: International survey and directions for future research**. European Journal of Operational Research, 98(2), 175-212.

Berger, A. N., & Udell, G. F. (1994). **Did risk-based capital allocate bank credit and drive the securitization boom?** Journal of Money, Credit and Banking, 585-628.

Demirgüç-Kunt, A., & Huizinga, H. (2013). **Are banks too big to fail? Evidence from the recent crisis**. Journal of Banking & Finance, 37(6), 1828-1844.

Diamond, D. W. (1984). **Financial intermediation and delegated monitoring**. The Review of Economic Studies, 51(3), 393-414.

Kim, S., & Park, J. (2020). **Financial report readability and cost of capital: Evidence from the Korean market**. Asian Journal of Finance & Accounting, 12 (2), 45-67.

Kashyap, A. K., Rajan, R., & Stein, J. C. (2002). *Banks as liquidity providers: An explanation for the coexistence of lending and deposit-taking*. The Journal of Finance, 57(1), 133-156.

Lambert, R., Leuz, C., & Verrecchia, R. E. (2007). *Accounting information, disclosure, and the cost of capital*. Journal of Accounting Research, 45(2), 385-424. **

Li, F. (2008). *Annual report readability, current earnings, and earnings persistence*. Journal of Accounting and Economics, 45 (2-3), 221-247.

Liu, Y., Smith, J., & Wang, H. (2021). *The impact of financial report readability on investor decision-making*. Journal of Accounting Research, 59 (4), 789-812.

Loughran, T., & McDonald, B. (2014). *Measuring readability in financial disclosures*. The Journal of Finance, 69 (4), 1643-1671.

Rose, P. S., & Hudgins, S. C. (2013). *Bank Management and Financial Services*. McGraw-Hill Education.

Plumlee, M., & Yohn, T. L. (2010). *An analysis of the underlying causes attributed to restatements*. Accounting Horizons, 24 (1), 41-64.

Smith, M., & Taffler, R. (2000). *The chairman's statement: A content analysis of discretionary narrative disclosures*. Accounting, Auditing & Accountability Journal, 13 (5), 624-646.

Zéghal, D., & Ahmed, S. A. (1990). *Comparison of social responsibility information disclosure media used by Canadian firms*. Accounting, Auditing & Accountability Journal, 3 (1), 38-53.